

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА”

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

М.А.Н.

• Мала академія наук
України під егідою
• ЮНЕСКО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ XVII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ “АКАДЕМІЧНА Й УНІВЕРСИТЕТСЬКА НАУКА: РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ”

12-13 ГРУДНЯ 2024 РОКУ

УДК 159.9.015:378.147.6:616.89-053.2

**ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО КОМУНІКАТОРА:
СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ ПСИХОЛОГІВ**

Тур О.М.

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

oksanatur@nupp.edu.ua

Війна в Україні має руйнівні наслідки не лише для матеріальної інфраструктури, а й для психічного здоров'я населення. Травматичні події спричинили значне погіршення ментального стану мільйонів українців. У зв'язку з цим виникає гостра потреба у висококваліфікованих психологах. Важливим складником професійної підготовки майбутніх психологів є комунікативна компетентність – ключова професійна характеристика, яка передбачає вміння формувати мету і завдання професійного спілкування, організовувати обговорення, послуговуватися етикетними засобами для досягнення комунікативної мети, аналізувати конфлікти, кризові ситуації, вирішувати їх тощо.

Методологічну основу дослідження проблеми розвитку комунікативної компетентності майбутніх фахівців-психологів становить сукупність взаємопов'язаних і взаємообумовлених підходів, важливе місце з-поміж яких належить системному.

Системний підхід у розвитку комунікативної компетентності майбутніх психологів потребує дотримання певних умов: 1) визначення всіх складників досліджуваного педагогічного процесу; 2) вивчення зв'язків, залежностей кожного елемента і на цій основі виявлення основних елементів системи розвитку комунікативної компетентності з провідними зв'язками й відношеннями; 3) побудови моделі, що характеризується трьома параметрами: організованістю, цілісністю та ієрархічністю; 4) розкриття залежності означеної системи від зовнішніх умов, оскільки тільки в такому разі система функціонуватиме; 5) опису конкретного елемента в нерозривному зв'язку з

усією системою розвитку комунікативної компетентності, з описом його загальних і специфічних функцій усередині єдиного цілого [1, с.245].

Виокремимо основні правила застосування системного підходу щодо розвитку комунікативної компетентності майбутніх фахівців-психологів.

1. *Цілісність системи.* Правило означає, що всі компоненти освітнього процесу (теоретичні знання, практичні навички, особистісні якості) взаємодіють між собою і впливають один на одного.

2. *Скорочення інваріантних зв'язків у системі.* В системному підході інваріантні зв'язки – це стабільні, незмінні взаємозв'язки між елементами системи, які зберігаються навіть при зміні інших параметрів.

3. *Спрощення структури системи* означає, що для ефективнішого навчання та розвитку комунікативних навичок необхідно зменшувати кількість зайвих елементів і взаємодій. Це дозволяє фокусуватися на найважливіших аспектах спілкування та досягати кращих результатів.

4. *Відбір необхідних і достатніх властивостей, параметрів системи для її вивчення, визначення критеріїв оцінювання, прогнозування та проектування розвитку* вказує, що для ефективного вивчення системи розвитку комунікативних навичок у майбутніх психологів, необхідно чітко визначити, які саме характеристики та аспекти цієї системи є найважливішими для досягнення поставлених цілей.

5. *Відкритість* передбачає створення сприятливого середовища для навчання, яке заохочує: відверте обговорення, готовність до зворотного зв'язку, довіру до інших, готовність до саморозкриття тощо.

6. *Стандартизація* полягає у виробленні єдиних науково обґрунтованих вимог, критеріїв, процедур, що враховують специфіку даної системи, дозволяють стандартизувати систему розвитку комунікативної компетентності.

7. *Автоматизація управління* розвитку комунікативної компетентності є навички й звички студентів і викладачів, а також суспільна думка, традиції вишу тощо. Інструментами автоматизації можуть бути інструкції, алгоритми

виконання різних дій, стандартизовані процедури.

8. *Специфічність компонентів.* Не тільки система розвитку комунікативної компетентності в цілому володіє деякими властивостями, свої особливі властивості має кожен її компонент. Ці особливості знаходять відображення в цілях, напрямках роботи, змісті, організації діяльності, у взаємодії з іншими компонентами. Під час практичної реалізації системи необхідно враховувати специфіку кожного її компонента.

9. *Невизначеність.* На становлення, розвиток і навіть стабільне функціонування системи впливають численні зовнішні і внутрішні, постійні і тимчасові чинники, зокрема й ті, силу, стійкість і напрям дії яких неможливо передбачити і врахувати заздалегідь. Це означає, що бажані результати процесу слід визначати не надто жорстко.

10. *Обов'язковість функціонування системи і альтернативність способів її розвитку.* Система реально існує тільки, доки вона функціонує. Для ефективного розвитку комунікативних навичок майбутніх психологів необхідно прогнозувати різні ситуації та мати готові рішення для нестандартних випадків.

11. *Надійність системи* розвитку комунікативної компетентності може бути визначена стабільністю досягнення певних результатів протягом декількох циклів і залежністю цих результатів від інтегративних властивостей системи.

Отже, використання системного підходу до розвитку комунікативної компетентності майбутніх психологів забезпечує цілісне розуміння ними процесу комунікації, сприяє розвитку навичок аналізування та вирішення проблем, сприяє розвитку творчого мислення та гнучкості, сприяє розвитку емпатії та співпереживання, готує майбутніх психологів до роботи в реальних умовах.

Література:

1. Курлянд З. І. *Педагогіка вищої школи.* Київ : Знання, 2007. 495 с.
2. *Філософський енциклопедичний словник / В.І.Шинкарук (гол.ред.) та ін.* Київ : Абрис, 2002. 742 с.